

самостійна діяльність потребує творчості та здібності до індуктивних та дедуктивних висновків.

І нарешті завдання четвертого рівня передбачають самостійну творчу діяльність з перенесення набутих здібностей та навичок при розв'язуванні конструкторських, технологічних і дизайнерських завдань в абсолютно нових ситуаціях, умовах. Виконання завдань цього рівня під силу далеко не всім студентам, адже успішне їх виконання передбачає вироблення гіпотетичного аналогового мислення.

Таким чином, ми впевнені, що застосування технології індивідуалізованого навчання сприяють підвищенню якості та ефективності досягнення програмних результатів навчання, адже різнорівневі завдання стимулюють студентів до розвитку, формують прагнення виконати найскладніші завдання, представити найоригінальніші проекти, і тим самим довести, що свою конкурентність на ринку праці за обраним фахом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Севастьянова О.С. Творчі проекти як засіб індивідуального підходу на уроках трудового навчання. Полтава: ПДПУ, 2006. С.252–254.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. 256 с.
3. Рябчиков М.Л. Проектування навчального процесу студентів швейних спеціальностей з метою формування творчих умінь у процесі самостійної роботи. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*: зб. наук, праць. Харків: УТПА, 2006. Вип.13. С.100–107.
4. Черемісіна Т.О. Особливості індивідуалізації конструкторсько-технологічної підготовки майбутніх вчителів обслуговуючої праці. *Молодь і ринок*. 2007. № 5-6 (28-29). С. 108–112.
5. Чайка В.М. Самостійна та індивідуальна робота і самоосвітня діяльність. *Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту*. 2008. № 1. С. 44–50.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Деденєв Олександр, Цина Андрій

ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ І МОРАЛЬНО-ДУХОВНОЇ ЦІННІСНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ 5-х КЛАСІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Сучасна освіта переживає суттєві зміни, які пов'язані з організаційно-управлінською, правовою, економічною модернізаціями, визначенням нових цілей відповідно до вимог громадянського суспільства. Посилюється значення виховного потенціалу освітнього процесу, ролі громадянської освіти, розвитку демократичних засад у навчально-виховному процесі закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) й організації соціальної практики учнів. Соціальне замовлення, за концепцією Нової української школи [2], вимагає від системи освіти здійснення підготовки активної, конкурентоспроможної особистості, компетентної у розв'язанні життєвих, професійних проблем, готової до виконання громадянських обов'язків, відповідальної за власне благополуччя і розвиток своєї країни. З огляду на це, важливим стає формування громадянської відповідальності учнів протягом навчання у ЗЗСО.

Аналіз наукових досліджень громадянської відповідальності (С. Іконнікова, В. Лісовський, Л. Колсберг та К. Хелкан, М. Савчина, К. Муздибаєв, В. Третьяченко, Л. Снігур, М. Боришевський, В. Баранова) створює підґрунтя для визначення цього феномена як тривалого періоду онтогенезу, зумовленого інтегративними вимогами й особливостями вияву на оптимальному рівні компонентів, які складають сферу життєдіяльності особистості. Водночас питання на рівні універсальної наукової та дієвої системи формування громадянської відповідальності учнів у трудовому навчанні досі залишалося відкритим. Напрацювання сучасних досліджень є психолого-педагогічним підґрунтям для обґрунтування цілісного підходу до формування громадянської відповідальності учнів.

Аналіз існуючих структурних концепцій розвитку особистості з погляду їхньої ефективності для пояснення та прогнозування шляхів формування в учнів компонентів громадянської відповідальності дає нам можливість визначити концептуальні засади її формування у контексті *виховання громадянськості і морально-духовної ціннісної спрямованості особистості*. Ця концепція втілена у виховній системі В. Сухомлинського, за словами якого з раннього віку слід формувати здатність жити за принципами добра, відповідно до високих ідеалів, що передбачає розвиток душевності, сердечності, людяності, милосердя тощо [4].

Наукова новизна обґрунтованого нами підходу до формування в учнів громадянської відповідальності полягає у поясненні та прогнозуванні цього процесу шляхом систематизації, за її компонентним складом та визнаними у педагогіці концептуальними підходами до її формування, методів трудового навчання для формування відповідальності особистості учня.

Розвиток громадянської відповідальності учнів основної школи нами здійснено за поступово ускладнюваними рівнями, починаючи навчання школярів 5-х класів розумінню громадянських норм і цінностей. Учнів 5 класів програма трудового навчання [5] орієнтує на визначення у співпраці з учителем та іншими учнями алгоритму взаємодії для вирішення практичних соціально значущих завдань чи проєктів.

Привласнення школярами норм і принципів суспільної моралі ми намагалися здійснювати на концептуальних засадах формування відповідальності особистості у контексті *виховання її громадянськості і морально-духовної ціннісної спрямованості*, втілених у виховній системі В. Сухомлинського [4]. Формуванню у п'ятикласників розуміння необхідності виконання норм і принципів суспільної моралі сприяло застосування методу *«Інсценування»* [1; 3]. Пояснення основних характеристик прав людини, усвідомлення їхньої важливості у повсякденному житті здійснювалося за отриманим учнями текстом з описом характеристик прав людини шляхом їх інсценізації. За допомогою пантоміми (без слів) учасники команд учнів мають зобразити основні характеристики прав людини, тобто відповісти на запитання «Що таке права людини?». У результаті, учні дізнаються про основні характеристики прав людини, усвідомлюють важливість прав людини у повсякденному житті.

Отже, наукове обґрунтування концептуального підходу до формування громадянської відповідальності учнів 5 класів на засадах його ефективності для

пояснення та прогнозування шляхів формування її складових за концепцією морально-духовної ціннісної спрямованості виховання громадянськості особистості В. Сухомлинського, сприяло розробці методики формування громадянської відповідальності учнів основної школи на уроках трудового навчання, спрямованої на навчання школярів 5-х класів розумінню громадянських норм і цінностей методом «Інсценування».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Громадянська відповідальність: 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. 5-9 клас. Посібник для вчителя / Рафальська М., Боярчук О., Герасим Н. та ін. Київ, 2017. 136 с.
2. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczija.pdf12>
3. Посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді «Компас»: URL : <http://www.coe.int/uk/web/compass/where-do-you-stand->
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ: Рад. Школа. Т. 4, 1977. 640 с.
5. Трудове навчання. 5-9 класи: практич. посібник для вчителів / С. М. Дятленко, Р. М. Лещук, О. Ю. Медвідь; упоряд. С. М. Дятленко; за заг. ред. А. І. Терещука. Харків: Ранок, 2017. 128 с.

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

Іваненко Ірина

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ НА ЯКІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Постановка проблеми. У контексті сучасного процесу модернізації освіти в Україні, пов'язаного з її компетентнісними, суб'єктивними вимірами, особливої ваги набуває реалізація ідей компетентнісного, середовищного підходів, студентоцентризму [2], систем внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності [1], оскільки створення якісного освітнього процесу та сприятливого освітнього середовища, насамперед, пов'язана з необхідністю тотального та системного переходу на основи інноваційної, компетентнісної системи медичної освіти, що орієнтується на саморозвитку здобувача освіти [3].

Мета дослідження – дослідити вплив освітнього середовища медичного коледжу на якість формування загальноосвітніх компетентностей у здобувачів освіти.

Результати дослідження. Моніторингове дослідження, передбачало проведення порівняльного аналізу результатів *вступних іспитів, оцінки в свідомстві про базову загальну середню освіту та семестрових досягнень здобувачів освіти*, що вступили на навчання до коледжу Житомирського медичного інституту на основі базової загальної середньої освіти у 2021/2022 н.р., спеціальність 223 «Медсестринство», освітньо-професійних програм «Сестринська справа», «Лікувальна справа» освітнього ступеню фаховий молодший бакалавр.

Рівень формування загальноосвітніх компетентностей у здобувачів медичної освіти було визначено на основі проведеного порівняльного аналізу навчальних досягнень з двох освітніх компонентів: *біологія та українська мова*. Відповідно до освітньо-професійних програм підготовки, визначені для аналізу освітні